

POKAT 2021 maakuntaohjelman työohjelma

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

POKAT 2021
maakuntaohjelman työohjelma

POKAT 2021 maakuntaohjelman työohjelma

Eira Varis
Pia Pitkänen

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pielisjoen linna, Siltakatu 2
80100 JOENSUU
www.pohjois-karjala.fi

Kansi	Taitto	Laura Jussila
	Kuvat	
	Ylä:	Markku Tano
	Alakuvat:	Arto Juvonen, Jari Väättänen GTK, Pekka Turtiainen
Tekstin viimeistely		Mirja Timonen

Sisältö

1	Maakuntaudistuksen tuomat muutokset maakunnan suunnittelujärjestelmään	5
2	Maakuntaohjelma POKAT 2021 laadinta	7
2.1	Maakuntaohjelman perustana olevat selvitykset	7
2.2	Maakuntaohjelman sisältö	8
2.3	Maakuntaohjelman aikataulu	9

Lisätiedot

www.pohjois-karjala.fi/maakuntaohjelma

vs. kehittämisjohtaja Eira Varis, puh. 050 307 4806, [eira.varis\(at\)pohjois-karjala.fi](mailto:eira.varis(at)pohjois-karjala.fi)

aluekehitysasiantuntija Pia Pitkänen, puh. 040 559 2210, [pia.pitkanen\(at\)pohjois-karjala.fi](mailto:pia.pitkanen(at)pohjois-karjala.fi)

Ympäristöselostus: ympäristösuunnittelija Jukka Nykänen, puh. 050 447 8303, [jukka.nykanen\(at\)pohjois-karjala.fi](mailto:jukka.nykanen(at)pohjois-karjala.fi)

1 Maakuntaudistuksen tuomat muutokset maakunnan suunnittelujärjestelmään

Työ- ja elinkeinoministeriö antoi 9.11.2016 ohjeen TEM/2008/09.10.01/2016, jossa se ohjeisti maakuntien liittoja valmistelemaan maakuntaohjelmat vuosille 2018–2021. Alueiden kehittämistä olevan lainsäädännön uudistustyö on käynnissä. Valmisteilla oleva maakuntaudistus muuttaa laajasti hallintoa ja toimintatapoja. Sen myötä maakuntien liittojen tehtävät, pääosa ELY-keskusten tehtävistä sekä TE-palvelun tehtävät siirtyvät vuoden 2019 alusta uusien maakuntien järjestämisvastuulle. Uudet maakunnat vastaavat jatkossa myös aluekehittämistehtävistä. Maakuntaohjelmien laaditaan koskevat säännöt on annettu voimassaolevien säädösten perusteella, mutta maakuntien liittoja on pyydetty myös seuraamaan uudistuksen etenemistä ja huomioimaan se ohjelmapirosessin suunnittelussa ja ohjelman valmistelussa. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös varannut itselleen oikeuden päivittää maakuntaohjelman laadinnasta annettua ohjeistusta.

Maakuntaudistuksen myötä aluekehitysjärjestelmää ja aluekehittämisen strategista suunnittelua uudistetaan. Uudet maakunnat laativat jatkossa (v. 2019) maakuntalakiin perustuvat maakuntastrategiat, joissa maakuntavaltuusto päättää maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Tämän hetkinen valmistelu lähtee siitä, että maakuntastrategian lisäksi maakunnissa laaditaan aluekehittämistehtäviä tarkentavat maakuntaohjelmat. Maakuntaohjelman suhde maakuntastrategiaan määritellään valmisteilla olevassa lainsäädännössä.

Nyt laadittavat maakuntaohjelmat valmistellaan muutostilanteessa, ja niiden rooli on keskeinen aluekehittämisen linjausten ja jatkuvuuden pohjana uusien maakuntien aloittaessa työnsä. Maakuntaohjelman valmistelun tueksi perustetaan ohjausryhmä, johon nimetään edustajat ELY-keskuksesta, Siun Sotesta ja muista keskeisistä uuden maakunnan toiminnassa mukana olevista tahoista. Maakuntavaltuustot hyväksyvät nyt valmisteltavat maakuntaohjelmat vuoden 2017 viimeisessä kokouksessa, jolloin maakunnilla on vuonna 2018 voimassaoleva maakuntaohjelma. Uusi maakuntavaltuusto voi aikanaan halutessaan tarkistaa maakuntaohjelman.

Maakuntaohjelman rakenne määritellään tarkemmin alueiden kehittämisestä annetulla asetuksella (§ 10). Maakuntaohjelmassa esitetään maakunnan erityispiirteisiin ja mahdollisuuksiin perustuvat alueen kehittämisen tavoitteet. Maakuntaohjelmassa tulee huomioida hallituksen keväällä 2016 antama päätös alueiden kehittämisen painopisteistä ja sen toteuttaminen maakunnassa. Alueiden kehittämisen painopisteet:

- uudistumisella kasvua,
- elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta ja
- hyvinvointia kumppanuuksilla,

ovat keskeisiä tavoitteita alueiden uudistumisen ja elinvoimaisuuden edistämisessä. Maakuntaohjelmassa kuvataan, kuinka painopisteitä toteutetaan alueen lähtökohdista.

Osana hallituksen kilpailukyky-kärkihanketta on käynnistetty Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) toimenpide, jolla toteutetaan kaupunkien kasvusopimuksien sekä ennakoidun rakennemuutoksen (ERM) toimin. Maakunnan AIKO-toimenpiteiden ja -suunnitelmien tulee olla yhteen sovitettu maakuntaohjelman kanssa. Maakuntaohjelma tulee myös sovittaa yhteen kansallisen ja EU-politiikan tavoitteita ja toimenpiteitä maakunnassa.

Valmisteilla olevan maakuntalain mukaan maakunnalla on oltava strategia, jossa maakuntavaltuusto päättää maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Siirtymäkauden maakuntaohjelma tulee olemaan voimassa niin kauan kunnes uusimuotoinen maakuntastrategia valmistuu vuonna 2020. Valmisteilla olevan maakuntalain mukaan maakunnalla on oltava strategia, jossa maakuntavaltuusto päättää maakunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Sen tulee perustua arviointiin maakunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista maakunnan tehtävien toteuttamiseen. Strategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Maakunnan strategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen maakunnan tehtävälalla,
- 2) palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset,
- 3) maakunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet,
- 4) alueiden, alueiden käytön, elinympäristön laadun ja alueen elinkeinojen kehittäminen,
- 5) omistajapolitiikka,
- 6) henkilöstöpolitiikka,
- 7) asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Helmikuussa 2016 voimaan tulleen MRL muutoksen myötä maakuntakaavan vahvistamismenettelystä on luovuttu ja näin ollen maakuntavaltuuston hyväksymää maakuntakaavaa ei enää alisteta ympäristöministeriön vahvistusmenettelyyn. Pohjois-Karjalassa on käynnistetty kokonaismaakuntakaavan tarkistus eli ”Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040”. Sen tavoiteaikataulu on ollut tähän asti vuoden 2018 loppu.

Maakuntauudistus astuu voimaan 1.1.2019 ja uudet maakuntavaltuustot valitaan jo vuoden 2018 tammikuussa.

Odotettavissa olevista lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista muutoksista johtuen pyritään maakunnan suunnittelutyössä sellaisiin ratkaisuihin, jossa otetaan huomioon mahdolliset tulevat suunnittelutarpeet. Käytettävissä olevat resurssit suunnitellaan sellaiseen suunnittelutyöhön, että ne palvelevat Pohjois-Karjalan tulevaisuuden tarpeita riippumatta poliittisista ja hallinnollisista ratkaisuista.

2 Maakuntaohjelma POKAT 2021 laadinta

2.1 Maakuntaohjelman perustana olevat selvitykset

POKAT 2021 valmistelussa hyödynnetään selvityksiä, joita tehdään tai on tehty joka tapauksessa muihin asiayhteyksiin liittyen.

Alueiden käyttö

Maakuntakaavatyöhön liittyen on jo koostettu tai on valmisteilla seuraavia selvityksiä:

- Jaamankankaaseen liittyvät selvitykset on toteutettu kesän 2016 aikana (luonto- ja arkeologinen kulttuuriympäristöselvitys), jota täydentävät virkistys- ja geohistoriaselvitykset vuodelta 2015. Jaamankankaan tulevaisuutta käsittelevä teemaryhmä on perustettu ja se on kokoontunut kolme kertaa vuonna 2016 ja jatkaa ensi vuonna alueen erityispiirteiden käsittelyä.
- Rantojen käytön selvitystyö on luonnosvaiheessa. Työtä maakuntakaavan ja rantakaavavarannon toteuman tarkastamiseksi jatketaan maakuntaliiton ja ELY-keskuksen yhteistyönä.
- Maakunnan ampumaratojen kehittämissuunnitelma laaditaan vuonna 2017.
- Pohjois-Karjalan aluerakenne 2040 on käynnissä maakuntakaavatyön pohjaksi. Työ valmistuu tammikuussa 2017. Taustalla on jo suunnitteilla tai toteutuneena seuraavia maakuntakaavaa palvelevia selvityksiä:
 - Matkailun aluerakenne: ”Lakeland Saimaan matkailu ja saavutettavuus”, itäsuomalainen selvitys valmistunut helmikuussa.
 - Liikennevisio 2040: Sisältörunko tuotetaan toukokuun aikana POKAT liikenneryhmään. Taustalla on mm. syksyllä valmistunut Itä-Suomen liikennestrategia ja PK liikennejärjestelmäsuunnitelma vuodelta 2010.
 - Alue- ja yhdyskuntarakenne: Tullaan päivittämään aluerakenneselvitystä (vuodelta 2014/2015) erityisesti Joensuun kaupunkiseudun osalta, mahdollisesti myös kyläverkon osalta.
 - Biotalous alueidenkäytössä 2040: Valtakunnallinen maakuntakaavapilottihanke päättyi syksyllä 2016. Hankkeessa on tuotettu työpajojen (noin 35 osallistujaa), karttakyselyn (yli 60 vastausta) sekä ohjausryhmätyöskentelyn kautta näkemyksiä metsäbiotalous, peltobiotalous ja biotalous aineettomista arvoista Pohjois-Karjalassa vuoteen 2040. Hanke laati myös esimerkiksi kohdekortteja maakunnallisesti tärkeistä bioteollisuusalueista.
 - Venäjä-yhteydet:
 - ”NiiKa kehittämiskäytävä” -esiselvitys (Petroskoi–Niirala–Joensuu–Kajaani–Oulu), valmistunut tammikuussa
 - ”Rautatiekortti Kajaani–Petroskoi/Kiina”, valmisteilla
 - Joensuu–Kontiomäki henkilöliikenteen edellytykset -selvitys.

Aluekehitys

Maakuntaohjelma POKAT 2017 toteuman ulkoinen arviointi tullaan toteuttamaan kevään 2017 aikana. Arvioinnin tuloksia tullaan hyödyntämään POKAT 2021 ohjelman laadinnassa.

Aluekehitysnäkökulmasta on lisäksi valmistunut tai valmisteilla seuraavia asiakirjoja tai selvityksiä:

- Pohjois-Karjalan ennakoidun rakennemuutoksen suunnitelma, 2/2016
- Pohjois-Karjalan älykkään erikoistumisen valinnat: havaintoja ja kehittämistarpeita (Spatia), 2/2016
- Kohti öljyvapaata ja vähähiilistä Pohjois-Karjala -tiekartta, valmistuu 12/2016
- Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma TOPSU 2017–2018, hyväksytty MYRissä 28.10.2016.

Väestöennuste

Maakuntatasoinen väestötarkastelu ja siihen liittyvä työpaikkatarkastelu-ennuste 2040 valmistui heinäkuussa 2016. Sen aineistona olivat Tilastokeskuksen ennuste ja Hemaasu – aineisto, johon saatiin TEMiltä pohja-aineisto.

Kehittämishankkeiden tuottama tausta-aineisto

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteuttaa ESR-rahoitteista ”Ennakoiva työmarkkina- ja toimialatieto kasvualojen osaamistarpeiksi (ETKO)” hanketta, jonka tuottamaa aineistoa hyödynnetään valmistelussa.

Toisen maakuntaliiton toteuttaman hankkeen, EAKR-rahoitteisen Kohti öljyvapaata ja vähähiilistä Pohjois-Karjalaa, tarkoituksena on edistää Pohjois-Karjalan muutosta kohti öljyvapaata ja vähähiilistä maakuntaa ja se tuottaa myös tausta-aineistoa valmisteluun.

Lisäksi kansainväliset Interreg Europe hankkeet BIO4ECO ja Destination SMEs tuottavat biotalousalan ja matkailualan vertailutietoa, jota voidaan hyödyntää maakuntaohjelman laadinnassa.

2.2 Maakuntaohjelman sisältö

POKAT 2021 maakuntaohjelman linjausten lähtökohtina ovat POKAT 2017 ja siihen sisältyvän maakuntastrategia, Pohjois-Karjalan älykkään erikoistumisen valinnat, Pohjois-Karjalan aluerakenne 2040 linjaukset sekä valtakunnalliset alueiden kehittämisen tavoitteet, jotka on linjattu Aluekehittämispäätös 2016-2019, Alueiden kilpailukyky ja sujuva arki julkaisussa (Työ- ja elinkeinoministeriö 28/2016). Linjatut alueiden kehittämisen painopisteet:

- uudistumisella kasvua
- elinvoimaa alueiden verkostoitumisesta
- hyvinvointia kumppanuuksilla

ovat keskeisiä tavoitteita alueiden uudistumisen ja elinvoimaisuuden edistämiseksi. Maakuntaohjelmassa kuvataan, kuinka painopisteitä toteutetaan alueen lähtökohdista.

”Maakuntastrategia 2040”

Älykäs erikoistuminen	Öljyvapaus	Elinikäinen osallisuus
Elinkeino- ja osaamisrakenne		
Saavutettavuus ja aluerakenne		
Palvelurakenne		

Pohjois-Karjalan älykkään erikoistumisen valinnat

2.3 Maakuntaohjelman aikataulu

Maakuntaohjelman laadinta käynnistyy marraskuussa 2016 aineistoanalyysillä ja prosessi saa päätöspisteensä maakuntavaltuuston hyväksyessä maakuntaohjelman POKAT 2021 ja sen ympäristöselostuksen loppuvuodesta 2017. Alle on hahmoteltu maakuntaohjelman laadinnan suuntaa antava aikataulukaus, joka täsmentyy prosessi edetessä.

POKAT 2021 maakuntaohjelman työohjelma

POKAT 2021 maakuntaohjelman laadinnan aikataulu

Versio 7.12.2016

Kuntavaalit kevät 2017

Presidentinvaalit ja
maakuntavaalit 2018

Tehtävä	11/2016	12/2016	1/2017	2/2017	3/2017	4/2017	5/2017	6/2017	7/2017	8/2017	9/2017	10/2017	11/2017	12/2017	1/2018	2/2018	3/2018
Olemassaolevan/ tuotettavan aineiston analyysi, tiedon tarpeiden tunnistaminen																	
Työohjelman laadinta																	
Maakuntahallitus käynnistää POKAT 2021 laadinnan ja hyväksyy työohjelman		19.12.															
Osallistumis- ja arviointisuunnitelman laadinta																	
Valmistelun aloittamisesta tiedotetaan, julkinen kuulutus, nähtävilläolo 1 kk (SOVA-L, Hallinto-L), OAS = Osallistumis- ja																	
OASia koskeva viranomaisneuvottelu ELYn kanssa			4.1.														
POKAT 2017 ulkoinen arviointi: metodien valinta ja suunnitelman laadinta																	
POKAT 2017 toteuman arviointi																	
Aluerakenneselvitys 2040 valmistuu																	
AVA tulokset ja resilienssi työkalun julkistustilaisuus																	
Sidosryhmätyöskentely- ja neuvottelut (POKAT ryhmät) -> OSALLISTAMISPROSESSI																	
SOVA arviointi																	
Ympäristöselostuksen laadinta																	
Workshopit, teemaseminaarit																	
Maakuntahallitus käsittelee ensimmäisen luonnoksen																	
Uusi maakuntavaltuusto käsittelee luonnoksen																	
Maakuntahallitus käsittelee toisen luonnoksen																	
Lausuntokierros (sähköinen)																	
Maakuntahallitus käsittelee maakuntaohjelman ja ympäristöselostuksen esitettäväksi maakuntavaltuustolle																	
Maakuntavaltuuston hyväksymiskäsittely maakuntaohjelmalle ja ympäristöselostukselle																	
Maakuntaohjelmasta tiedottaminen																	
Uusi maakuntavaltuusto voi halutessaan tarkistaa maakuntaohjelman																	

